

Dokumentnamn
Beslut
Beslutsdatum
2025-02-17

Diarienummer
3.1-2025-006

Klagande

Stockholms universitet

Överklagat beslut

Etikprövningsmyndighetens beslut den 8 januari 2025, dnr 2024-06798-02, se Bilaga

Projekttitel

Reproduktion av ojämlikhet genom sammanflätade liv (RELINK)

Saken

Prövning enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen)

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden för etikprövning godkänner den del av projektet som omfattar uppdatering av data avseende barn födda efter 2016. Den del som ska undersöka hur barnbarnens livssituation kan påverka mor- eller farföräldrars hälsa avslås.

Bakgrund

I originalansökan uppgav forskarna att syftet med forskningen var att undersöka hur social, ekonomisk och hälsomässig ojämlikhet i föräldragenerationen kan återuppstå i kommande generationer - hos barn såväl som barnbarn - samt i vilken grad syskon och vänner kan förklara eller bryta dessa processer. För att kunna studera dessa frågeställningar skapades dataregistret RELINK53, där indexpersonerna är samtliga personer födda i Sverige 1953. I originalstudien skulle man utgå från alla individer födda 1953 i Sverige och deras syskon (Generation 1, G1), denna generations föräldrar (G0), barn (G2) och barnbarn (G3). Även partners till G1 och G2 ingick i studien, så att information om barn (G2 och G3) kunde kopplas till information om båda föräldrarna. Tidigare ändringsansökningar har framför allt gällt uppdateringar av variabler som förekommer i RELINK-databasen, utökning av uppföljningstiden, samt förlängningar av perioderna för bibehållen kodnyckel.

I en nu aktuell ändringsansökan ansöks om tillstånd att uppdatera studiepopulationen med data om barn födda efter 2016 (G3) och att få koppla dessa individer till data från samma register som redan är tillgängliga för övriga studiepopulationer. Med denna ändring vill man även få tillstånd att förlänga den kodnyckel som hålls av Statistiska centralbyrån från 31 december 2024 tills att det nuvarande projektet avslutas den 31 december 2026. För att besvara projektets frågeställningar behövs även uppdaterade data från Brottsförebyggandet för variabler som projektet redan har för hela RELINK-populationen. De nya frågeställningarna som ska undersökas är hur negativa händelser hos vuxna personers syskon påverkar deras egen hälsa, vilken risk man har att utveckla psykiska hälsoproblem i samband med att ett syskon drabbas av en livshotande sjukdom, brottsdom, eller dödsfall i kärnfamiljen (exempelvis syskonets partner eller barn) och om sådana fynd är beroende av sociodemografiska likheter eller olikheter mellan syskonen, såsom ålder, kön, utbildningsnivå och

Dokumentnamn

Beslut

Beslutsdatum

2025-02-17

Diarienummer

3.1-2025-006

civilstånd, eller beroende på hur långt ifrån varandra de bor. Dessutom avser man att undersöka hur negativa händelser hos barnbarn påverkar mor- och farföräldrars hälsa, vilken risk som finns att utveckla psykiska hälsoproblem i samband med att ett barnbarn får en livshotande sjukdom eller dör, blir dömd för något brott och om sådana fynd varierar beroende på om individen är farfar, farmor, morfar eller mormor till det drabbade barnbarnet, eller det geografiska avståndet mellan far-/morföräldern och barnbarnet?

Etikprövningsmyndigheten ansåg att de vetenskapliga frågeställningarna i föreliggande projekt har ändrats från grundansökan. Enligt myndighetens bedömning är dessa förändringar för omfattande för att rymmas inom en ändringsansökan. Det krävs i stället en helt ny fullständig ansökan för att myndigheten ska kunna göra en prövning.

Klaganden anförde att det övergripande syftet med projektet är att undersöka hur sociala, ekonomiska och hälsomässiga ojämlikheter i föräldragenerationen återuppstår i efterkommande generationer samt i vilken utsträckning relationer till syskon och vänner kan bidra till att förklara eller bryta dessa processer. Klaganden menar att de frågeställningar som beskrivs i ändringsansökan rymms inom ramen för det existerande etikillståndet. Däremot är det nödvändigt att för vissa av delstudierna erhålla uppdaterade data om tillkomna födlsor i generation 3 (barnbarn). För att möjliggöra detta krävs ett uppdaterat etikillstånd att visa för registerhållarna.

Vid omprövning fann Etikprövningsmyndigheten inte skäl att bifalla överklagandet. I det tidigare RELINK-projektet har data om senare generationer fungerat som effektvariabler ("kvardröjande effekter på kohortmedlemmarnas barn", "överföringen av resurser [...] över generationer", "Kunskapen kan förhoppningsvis användas för att förbättra kommande generationers livschanser") medan de i nuvarande projekt fungerar som oberoende variabler vars påverkan på kohortmedlemmarna undersöks (till exempel hur negativa händelser hos barnbarn påverkar den egna hälsan). Riktningen på det undersökta kausala sambandet är därmed motsatt, vilket är en nyuppkommen frågeställning.

Skäl för beslutet

Enligt 6 § etikprövningslagen ska ett godkännande avse ett visst projekt eller en del av ett projekt eller på annat sätt avgränsad forskning. Ett projekt är oftast avgränsat med avseende på den vetenskapliga frågeställningen, antalet forskningspersoner som ska delta, forskningsledningen, antalet forskare och annan personal som ska ingå i projektet, finansiering och budgetering osv (Prop. 2002/03:50, sid. 195). Den forskning som ska etikprövas måste vara avgränsad i någon mening för att kunna godkännas vid etikprövningen. Några generella, principiella godkännanden till att under oöverskådlig framtid få utföra forskning på ett visst material, inom ett visst område eller dylikt kan inte lämnas.

Den aktuella ändringen omfattar enligt Överklagandenämndens bedömning två delar. I den första delen, som följer originalansökan och som rymms inom det existerande etikillståndet, ska endast data gällande barnbarn födda efter 2016 uppdateras. I den andra delen har klaganden vänt på frågan om orsakssamband och vill nu undersöka om barnbarnens hälsotillstånd, sociala ställning etc. påverkar

Dokumentnamn

Beslut

Beslutsdatum

2025-02-17

Diarienummer

3.1-2025-006

mor- och farföräldrars hälsa. Vilka hypoteser som finns för att underbygga en sådan studie redovisas inte. Enligt Överklagandenämndens mening är de nyuppkomna frågeställningarna i den andra delen för omfattande för att rymmas inom en ändringsansökan. Det krävs i stället en ny fullständig ansökan för att göra en prövning av denna del av projektet. Överklagandenämnden godkänner den del av projektet som omfattar uppdatering av data avseende barn födda efter 2016. Den del som ska undersöka hur barnbarnens livssituation kan påverka mor- eller farföräldrars hälsa avslås.

Överklagandenämndens beslut får enligt 37 § etikprövningslagen inte överklagas.

Detta beslut har fattats av Anita Linder, Yvonne Lundberg Giwercman (föredragande), Agneta Nordenskjöld, Ingemar Engström och Ulf Ekberg. Vid den slutliga handläggningen har dessutom ersättarna Malin Celander och Johan Norell Bergendahl samt kanslichefen Jörgen Svidén och administrativa sekreteraren Katarina Gate Lundgren deltagit.

På Överklagandenämndens vägnar

Anita Linder
Ordförande

BESLUT

2025-01-08

Sökande forskningshuvudman

Stockholms universitet

Forskare som tidigare genomfört projektet

Bitte Elisabet Modin

Forskare som ansöker om att bli ny ansvarig forskare för projektet

Ylva Brännström Almquist

Projekttitel

Reproduktion av ojämlikhet genom sammanflätade liv (RELINK)

Uppgifter om ansökan

Ansökan om ändring inkom till Etikprövningsmyndigheten 2024-10-18 och blev valid 2024-11-01.

Ansökan är tidigare behandlad vid sammanträde 2024-12-04.

Grundansökan med diarienummer 2017/34-31/5 blev godkänd 2017-02-09 av Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm.

Denna ändringsansökan avser: 1) Test av ny analytisk metod (emulerade kliniska test) på RELINK, 2) Undersökning av frågor i sektion 1.3, 3) Förlängning av kodnyckeln för att ansöka om uppdaterade data

---

Etikprövningsmyndigheten beslutar enligt nedan.

BESLUT

Etikprövningsmyndigheten lämnar ansökan om ändring till Överklagandenämnden för etikprövning för avgörande.

Skäl för beslutet, och yttrande till Överklagandenämnden för etikprövning

Vid omprövning finner Etikprövningsmyndigheten inte skäl att bifalla överklagandet.

I det tidigare RELINK-projektet har data om senare generationer fungerat som effektvariabler ("kvardröjande effekter på kohortmedlemmarnas barn", "överföringen av resurser [...] över generationer", "Kunskapen kan förhoppningsvis användas för att förbättra kommande generationers livschanser") medan de i nuvarande projekt fungerar som obereonde variabler vars påverkan på kohortmedlemmarna undersöks (t ex hur negativa händelser hos barnbarn påverkar den egna hälsan). Riktningen på det undersökta kausala sambandet är därmed motsatt, vilket är en nyuppkommen frågeställning.

På Etikprövningsmyndighetens vägnar

Johan Rosén
Ordförande

Beslutet har fattats av följande personer:

Ordförande

Johan Rosén

Ledamöter med vetenskaplig kompetens

Önver Cetrez (religions- och kulturpsykologi, vetenskaplig sekreterare)

Minna Gräns (rättsvetenskap, vetenskaplig sekreterare)

Mikael Laaksoharju (Människa-datorinteraktion, AI, föredragande)

Annelie Gusdal (Vårdvetenskap, hälso- och välfärdsteknik)

Marie Holmefur (vårdvetenskap och arbetsterapi, habilitering)

Nina Klang (Pedagogik, handikappvetenskap och psykologi)

Marie Nilsberth (utbildningsvetenskap, pedagogiskt arbete, pedagogik, specialpedagogik,)

Oscar Pripp (Etnologi, antropologi, sociologi)

Annika Rejmer (Rättssociologi)

Per Sandin (Tillämpad etik, bioetik, miljöetik, forskningsetik)

Ledamöter som företräder allmänna intressen

Håkan Krantz

Ebba Leandersson

Pia Milton

Lennart Sacrédeus

Beslutet sänds till

Ansvarig forskare: Bitte Elisabet Modin, Ylva Brännström Almquist

Forskningshuvudmannens företrädare: Jenny Cisneros Örnberg